

tíðindablaðið sosialurinn

Blaðfólk:

Hegni Djurhuus

Ábyrgdarblaðstjóri: Randi Jacobsen
Jan Müller

Tórfinn Smith

Útgevari:

P/f Sosialurinn

Fyrirtaksstjóri:

Krisjan Dahl

Ljósmyndari:

Kalmir Lindenskov

Uppseting:

P/f Sosialurinn

Prent:

P/f Pressan 1981

Telefon:

118 20

Telefax:

147 20

Bústaður:

Argjavegur 26

Argir

Postadressa:

Postmoga 76

110 Tórshavn

Aðrar leiðir mugu roynast

EIN stórir partur av orðaskiftinum um lögmanrøðuna herfyri fór til at umrøða fiskivinnumál. Tað er heldur ikki so lægið, lutvíst er fiskivinnan av alstórum týðningi fyri alt okkara samfelag og lutvíst hevur okkara fiskivinna stórar trupulleikar beint nú. Tann fremsta orsøkin fyri hesum er tað prísfall, sum hevur verið á heimsmarknaðinum í ár, og sum ikki hevur sæð sín maki í fleiri ár. Hetta er eitt prísfall, sum hevur skapt kreppu í fiskivinnuni í okkara grannalondum.

NÚ tykist sum summir politiskir flokkar hava áhuga fyri at skapa ein »katastrofustemning« í okkara fiskivinnu. Samstundis sum at landsstýrið verður gjørt til syndabukk fyri trupulleikarnar. Nú er tað tíverri ikki so einfalt. Og tað er heldur ikki so einfalt, at allir okkara trupulleikar á fiskivinnu-økinum bert kunnu loysast við studningi.

HÓAST hesi stóru fyll í okkara marknaðarprísnum hevur eydnast at halda avreiðingarprísirnar til fiskimenn, ja, teir eru enn tá hækkaðir við 5%. Hetta merkir, at avreiðingarprísirnir eru hægri enn teir hava verið fyrr. Og fyri at tað ikki skal vera gloymt skal verða nevnt, at avreiðingarprísirnir eru hækkaðir við uml. 1 kr. síðan henda samgongan tók við.

AT tað hevur eydnast at halda avreiðingarprísunum er øktari studningsjáttan fyri at takka. Hetta kann sjálvsagt hjálpa uppá teir akuttu trupulleikarnar, men nukur loysn er tað ikki.

TÍ hvat er okkara egentligi trupulleiki? Hann er tann, at fyri ein stóran part av okkara framleiðslu eru vit við at verða troðkaðir út av heimsmarknaðinum. Ein stórir partur av okkara framleiðslu er blokkur. Blokkur er ein rávora, sum allir kunnu framleiða. Og trupulleikin er tann, at t.d. við Alaska og í Suðuratlantshavinum verður framleitt hópur av fiskablokki. Og hesin blokkur verður seldur fyri ein nógv lægri prís, enn tann sum vit mugu hava fyri at okkara vinna kann vera lønandi. Hetta er trupulleikin hjá

oddagrein

okkum og hetta er t.d. eisini trupulleikin hjá norðmonnum, sum eru í somu støðu sum vit. Sakin er tann, at fyri brúkaran er tað ikki longur so avgerandi um teir fáa tosk, tað, sum er avgerandi er um fiskurin á matstovuni er bíligur. Og har eru vit ikki væl fyri í kappingini.

TÍ ER tað als ikki so víst, at prísirnir á okkara vanligu framleiðslum kann fara upp aftur, har hann var.

VIT hava tí í veruleikanum bert tveir lutir í at velja. Annar er at halda fram við verandi framleiðslu og so hava ein stóran og støðugt hækkanði studning sum ískoyti.

HIN møguleikin er at finna uppá »okkurt annað«. Og hvat tað skal vera skuldi verið endamálið hjá øllum góðum kreftum at funnið út av. Vit vita, at tað eru fiskavirki í útlandum, sum framleiða vørur, sum ikki í sama mun verða raktar av kreppu, sum hesari. Her eru vit uttan iva komin ov stutt.

VIT eiga eisini at kanna hvat útflutningur av feskum fiskavørum kann geva. Sjálvt um feskiskur ikki hevur loyst seg, tá prísirnir á frystum vørum vóru í hæddini, kann støðan væl vera broytt nú. Og vit vita, at feskiskuprísirnir enn eru rættuliga høgir.

UTTAN iva mugu vit onkursvegna fara nýggjar leiðir fyri at fáa okkara fiskivinnu at gerast lønandi í størri mun enn nú. Ein byrjan er gjord við tí ásetta studninginum til útflutning av feskum kongafiskavørum.

NÚ vita vit, at umrøðan av lögmanrøðuni bert er »spæl fyri gallarinum«, og skal bert takast sum so. Men hetta er mál, sum er nógv ov álvarsligt til eina slíka »viðgerð«.

OKKARA vón er framvegis, at allar góðar kreftir bæði í vinnulívinum og tí politiska lívinum kunnu taka seg saman at fáa eina veruliga loysn á teimum trupulleikum, sum vit vitturliga eru í.

-i

Sáttmálar/Mannarættindi

Tað er kunnugt, at USA gjørdi nógvar sáttmálar við indíánarar. Men, teir hvítu, teir heilkristnu prangarnir, teir brutu sáttmálarnar, allar samlar. Ein nevnd, ið federalu myndugleikarnir settu at kanna hetta fyri nøkrum árum síðani, kom til tað úrslit, at teir hvítu, og bert teir hvítu, høvdu brotið allar sáttmálar, teir høvdu gjørt við indíánarar, hesir sáttmálar, ið skuldu »galda so leingi vindurin blásti, og áirnar runnu«. Hesir gjørdi, váttaðu, undirskrivaðu sáttmálar vórðu allar brotnir, av teim hvítu, áðrenn bleikið var turt.

Og av tí, at hetta kann ingarúrlit nevndarinnar

var so ærskemmandi, skammiligt fyri USA, so hevur tað verið hildið dult. Tann privata, profittorientaða USA-pressan hevur ongan áhuga í slíkum keðiligum avdúkingum.

Tey høgahallu júka javnan um mannarættindi. Men, bert um mannarættindini í Sovjet, og tá helst ikki av samhuga, men einans til egðið politiskt gagn.

Tey høgahallu »radikalt/konservativu« finnast aldrin við einum orði at teim ræðiligu, ótaldu mannarættindabrotum víða hvar í verðini, sum t.d. rasistastjórnin í Pretoria fremur móti ósekum nekarum. Eitt greitt tekin

um, at tey hoga/radikal/konservativu als ikki eru áhugað í mannarættindum sum so. Tey høgahallu hava eisini tikið sær einarætt upp á definitionsrættin uppá mannarættindi. Tá arbeiðsleys í USA, ella Onglandi, t.d. fara í hundarnar, doyggja heimleys í hungri á gøtum, takkað verið grótharða umprioriteringspolitikki høgri stjórn, (taka frá teim fátæku, geva teim ríku) so rokna tey høgahallu, radikalt/konservativu ikki tað sum mannarættindabrot. Meinigi maðurin stendur spyrjandi, hvar er logikkurin?

Humanistur

Matur sum vápn

Eitt menningarland við privatkapitalistiskum búskapi, tað er ræðiliga illa fyri. So hendir tað, at ein klika av innføddum kúgar og blóðsýgur fólkið. Henda USA-, ella V-Europaoientaða, spilta, snútlendi klika av »kapitalistum«, keypt og goldin av stórkapitalinum, henda klika fær sjálvsagt stuðul frá transnationellum konsernum. Klikan og konsernirnar kradda so allan ágóðan, ið landið gevur, til sín, konsernirnar taka bróðurpartin, klikan hitt. Alt meðan fólkið, bøndurnir og arbeidararnir, javnan liva á tilveru lágmarkinum.

Dømini um hetta eru mong, India, S-Korea, tað nógva av Latinamerika, (uttan Nicaragua), osfr. USA nýtir matin sum vápn imóti øðrum londum, ið vilja reka sjálvstøðugan búskaparpolitikk, tá hesi lond orsakað av vanlukku ella missköstri ikki eiga nógvan mat sjálv.

Men, tað kunngerá fjölmiðlarnir ikki. (Teir allra flestu fjölmiðlar í verðini eru privatir og skula fyrst og fremst geva ágóða, »profitt«). Og, tá ið Suharto tók ræðið frá Su-

karno í Indonesia í 60unum, og 1/2 miljón kommunistar vórðu myrdir, tá var tað so at siga ikki umrøkt í heimspressuni, tí privatu heimspressuni.

Tá Egyptaland í 70unum stílaði fyri og fekk í lag Camp David avtaluna við Israel, so var tað undir hørdum trýsti úr USA, tað var kornneyð í Egyptalandi, og USA segði við Egyptar: Geri avtalu við Israel, ella fáa tit onki korn.

Tá Bangladesh í 1974 fekk loysing og frælsi, tá var hungursneyð, av náttúruvanlukku. USA gav ikki Bangladesh matvørhjálp, eftir »Food for Peace« programmi sínum, fyrr enn Bangladesh stjórnin lovaði og váttaði at bróta eina gjorda handelsavtalu um Jute, við Cuba. Segði nakar moralur?

Og undir demokratisku stjórnini í Chile frá 1970 til 1973, tá fekk Chile ikki loyvi til at innflyta neyðugar matvørur úr USA. Men, so skjótt CIA hevði myrt hin lögliga, demokratiskt valda Allende, og illmennid og bølmenid Pinoché tók sær blóðugt einaræði, tá kundi Chile

aftur innflyta matvørur úr USA.

Soleiðis (mis)nýtir USA matvøruvápnid, til at fella vælverkandi, demokratiskar stjórnir, og fáa blóðugar tyrannar til ræðið, staðin fyri.

Málgagn Fólkaflöksins Dagblaðið nýtir nógv pláss, til at verja ein falskan, amerikanskann trúboðara, ið hevði verið ótrúgvur. Og, málgagn Fólkaflöksins nýtir eisini nógv pláss til at verja tað ræðisisku deyðarevsing í USA, og spilla tað óhefta Amnesty International út.

Men, málgagn Fólkaflöksins kann ikki geva blaðrúmd fyri óheftum, objektivum frásøgnum um støðuna í S-Afrika.

Tvørtur imóti, Dagblaðið hevur nýtt stóra blaðrúmd til at verja tað blóðuga, harðrenda ræðisiska einaræðið í S-Afrika.

Vist er Dagblaðið málgagn Fólkaflöksins, so tey, ið stuðla Dagblaðið ella Fólkaflökkinn, tey stuðla eisini ta óndu razismuna.

Jógvan

Kann halgidagslógin broytast?

Fyri nøkrum árum síðani úttalaðu sjev føroyskir kirkju- og samkomuleiðarar seg um halgidagslógina. Teimum varð settur spurningurin, um halgidagslógin ikki átti at verðið broytt, tá tað kundi staðfestast, at just avmarkingarnar í hesi lóg fóru til, at ein stórir partur av okkara unga fólki verður

tveittur út á gøturnar og í bilarnar við náttarbyrjan um vikuskiftini.

Einstakur teirra svaraði tá, at um tað kundi prógvast, at halgidagslógin beinleiðis forðaði fyri almennum aktiviteti við teirri fylgju, at vit settu mannallv uppá spæl, so átti lógin at verða tikin upp til revidión.

Próvfast í dag?

Halgidagslógin er avgomul, men tað broytt ikki tann veruleika, at ásetingarnar í lógini eru gjørdar eftir trúarlíggum grundreglum um at halda halgidagin heilagan o.s.fr. Hinvegin tykist at vera sera ymiskt, hvussu halgi-

Framhald á síðu 18